

Fuster sociòleg?

RAFAEL XAMBÓ*

Quan tenia disset anys i era verge, sociològicament parlant, vaig llegir, aquell estiu del setanta-u, *Nosaltres els valencians*, de Joan Fuster; *El manifest comunista*, de Marx i Engels, i *Conflicte lingüístic valencià*, de Rafael Ninyoles. Des d'aleshores, vaig començar a mirar la realitat social amb una nova perspectiva, amb la necessitat de comprendre. El treball de Fuster era i és més que una anàlisi sociològica; però, en tenia molta, de sociologia. De fet, Salvador Giner, en un paper de fa anys, reclamava aquesta obra com a "part integrant del bagatge sociològic", com a fita ineluctable per a la sociologia catalana. La incitació de Fuster demanant a la nova generació d'universitaris continuar i aprofundir l'anàlisi sobre la nostra realitat social va trobar resposta en una fornada d'intel·lectuals que configuraren la primera generació de científics socials valencians: historiadors, economistes i sociòlegs.

En uns anys d'efervescència investigadora i assagística, orientada per l'esquema fusterià –no endebades Amando de Miguel (qui t'ha vist i qui et veu!) afirmava que tots els sociòlegs valencians eren fusterians–, es publicaren un bon feix de llibres, alguns dels quals han esdevingut referència obligada per a qui vulga endinsar-se en la complexa i conflictiva realitat valenciana. Cal recordar *Idioma i prejudici*, de Rafael Ninyoles; *País perplex* de Josep Vicent Mar-

qués; *El moviment obrer al País Valencià sota el franquisme*, de Josep Picó; *El País Valencià com a formació social*, de Damià Mollà; *Integrats, rebels i marginats*, de Salvador Salcedo; *El teatre d'Escalante*, de Lluís Aracil. (Menció a banda, per la seua aparició posterior, mereixeria l'obra de Joan Francesc Mira *Crítica de la nació pura*, obra cabdal per a qui tracte d'entendre l'embolic valencià). També des de la Història, l'Economia i l'Antropologia social es feren aportacions rellevants en el període que va del 68 al 79. Tant aquestes darreres com les obres sociològiques, no es podrien entendre, no s'hagueren pogut fer, sense la colossal erudició i reflexió de Joan Fuster que destrossa la lectura ideològica tradicional de la realitat valenciana que la dreta local havia fet única. No es podrien haver fet sense les moltes preguntes que Fuster plantejava i que podríem condensar, en paraules de l'autor de *Nosaltres els valencians*, en comprendre les causes i els efectes del nostre fracàs com a poble (...), saber què som els valencians i per què som com som. Moltes preguntes i, com a conseqüència, moltes investigacions han derivat de l'anàlisi i la incitació fusteriana, la qual, sense exagerar ni mica, funda i permet el desenvolupament de la ciència social al País Valencià.

Per cert, si Ninyoles i Picó han estat els únics, des de la cordial discrepància, que han analitzat la producció sociològica valenciana, que han fet

Sociologia de la Sociologia, començant per l'obra de Fuster, ningú fins ara s'ha plantejat el problema invers de considerar l'influx de la sociologia valenciana de la primera generació en l'evolució de la nostra societat. En quina mesura i en quins aspectes la nostra realitat social s'ha vist influïda per la sociologia que s'ha fet ací. Quant de profecia autocomplerta i autonegada hi ha hagut en els assajos sociològics valencians. Quina ha estat la recepció d'aquestes obres. És a dir, sí que hi ha alguns papers que analitzen l'influx de la societat del moment i els seus problemes, el context socio-cultural, en la producció sociològica de l'època. Tanmateix, hi manca una lectura en la direcció inversa: la recepció i la influència dels papers sociològics. Per als lectors habituals de la literatura sobre el País, potser això no és del tot cert. No obstant, i en el sentit que ho afirme, convé considerar que l'actitud científica no permet les gosadies de certa literatura patriòtica.

D'altra banda, com insistia Rafael Ninyoles en un llibre recent –*El País Valencià a l'eix mediterrani*–, alguns dels temes i problemes que preocupen els sociòlegs de la primera generació han esdevingut crònics:

- L'articulació social i territorial del País.
- L'estructura social.
- La mobilitat de classes.
- El conflicte lingüístic.
- L'autoodi.
- L'autisme en la cultura autòctona.

- L'anàlisi social del poder.
- L'articulació de la nostra societat en les estructures supraregionals.

En caldria molt, de paper, per analitzar el que ha fet la Sociologia valenciana i en què ha esdevingut del 1980 ençà, tot i que, des d'una òptica més general, ja ho vaig intentar a *Els intel·lectuals al País Valencià. De la consciència crítica a la dispersió*. Val a dir, en qual-sevol cas, que la incitació de Fuster va permetre l'emergència de la generació d'intel·lectuals més important que mai havia tingut el nostre país en tota la seua història. Val a dir, també, que quan la Sociologia pretén aconseguir el màxim de

transparència per al conjunt de la societat sobre el coneixement d'aquesta, esdevé consciència de la societat, i això, ací, ho va començar el senyor Fuster. Altrament, és enginyeria social, tecnologia per a la manipulació i al servei de la dominació, que necessita per a la seua eficiència mantenir oculta una part dels seus coneixements.

Si hi ha un Fuster sociòleg o no, poc importa. El que resulta evident és que sense la seua obra seria problemàtic parlar de Sociologia "valenciana". Potser no aniria més enllà d'un grup de professionals que hi apliquen unes certes tècniques que han après, sobretot, en lli-

bres traduïts. No tinc gens clar que s'hagués produït aquella fornada d'intel·lectuals que seguiren analitzant el cas valencià en funció de criteris i valors valencians, de la mateixa manera com, sense Marx, no haguéssim tingut Gramsci.

Finalment, els problemes crònics que assenyalàvem adés i l'articulació de l'espai comú amb Catalunya i les Illes podrien constituir una primera aproximació a la tasca que li correspon a la Sociologia valenciana; perquè, quina flauta toca si no es planteja els problemes i els conflictes de la pròpia societat?

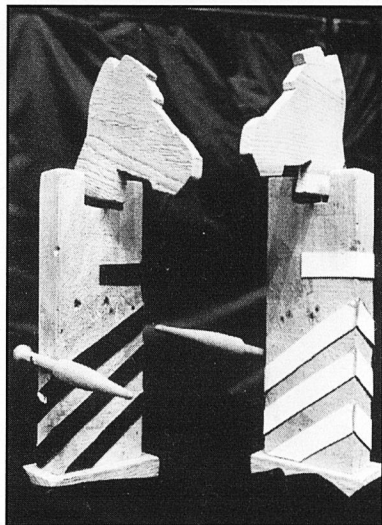
* Sociòleg. Universitat de València.

TEATRE BUFFO

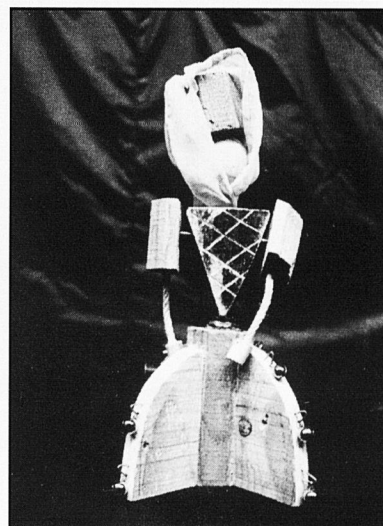
PRESENTA

MALASORT

UN MUNTATGE DE TEATRE
DE TITELLES I OBJECTES

- Un innovador muntatge de titelles amb fusta reciclada.
- Un espectacle en valencià que recupera la tradició oral mediterrània.
- Una proposta idònia per "setmanes ecològiques, culturals o d'animació lectora".
- Amb un "dossier pedagògic" que contempla diverses àrees didàctiques.
- Programada per a escolars i tot públic a la sala Escalante i Centre Cultural Bancaixa de València, Fundació Miró i Teatre Tantarantana de Barcelona, Fira del Llibre i Festivals Internacionals (B, Bi).

CONTACTE:

Empar Claramunt.
Sant Miquel, 49
46530 Puçol
(València)
Tel. i fax:
(96) 142 16 67